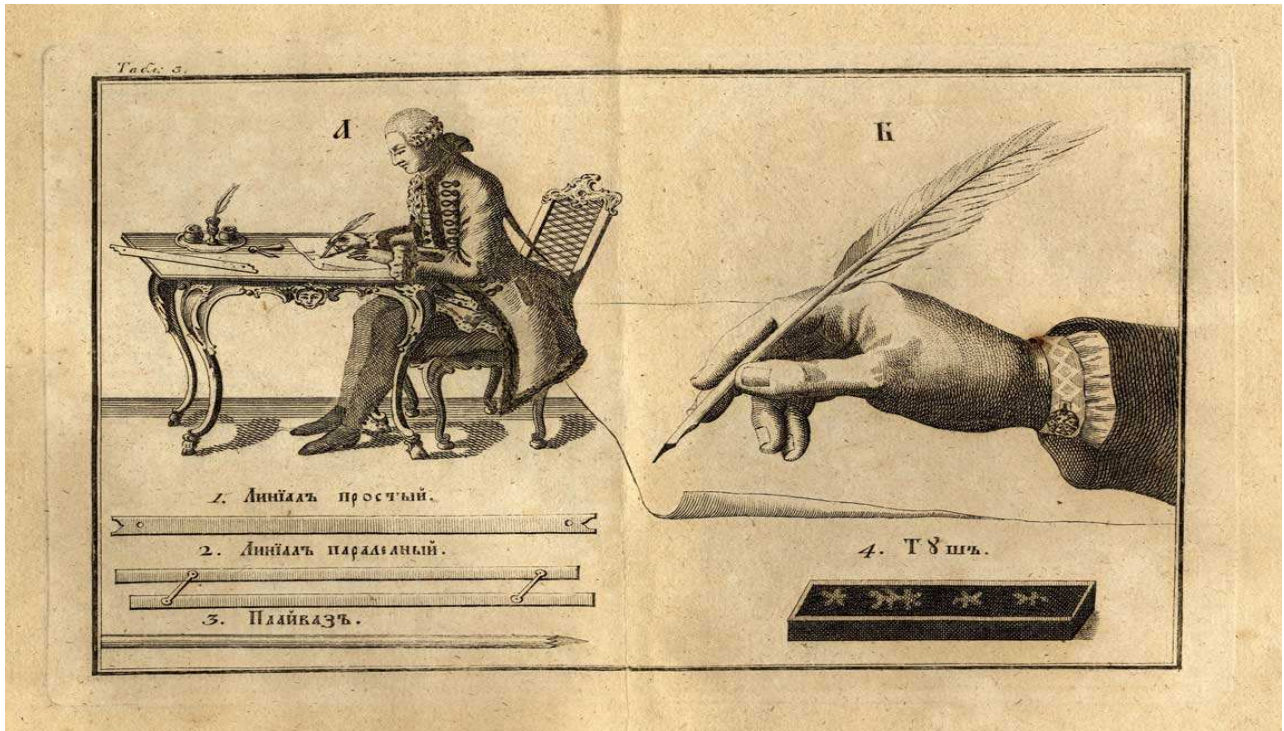

19. јануар – Дан лепог писања (Дан Захариа Орфелина) 230 година од смрти Захариа Орфелина

Када говоримо о српској култури често будемо затечени вишедеценијским пропустима и многим заборављеним људима и догађајима. Жалосно је што је Захариа Орфелин још један од неоправдано заборављених српских великана.

Захариа Стефановић рођен је у српској породици 1726. године у Вуковару. Његови родитељи доселили су се у Вуковар из Пачетина. Орфелинов отац је био дунђер (зидар) у Вуковару и радио је на изградњи нове цркве „Светог Николаја“. 1749. године Захариа као двадесеттворогодишњи учитељ са седам година радног стажа долази у Нови Сад на службу. У Новом Саду и умро 19.1.1785. године. Био је учитељ, секретар, природњак, ботаничар и технолог, виноградар, илустратор, графичар, бакрорезац, педагошки писац, песник, преводилац, теолог, пројектант, издавач, филолог, уредник календара и часописа, рецензент, коректор и редактор, књижар, лексикограф, библиограф, историчар и чувени калиграф.

Орфелинова дела су многобројна и од изузетног су значаја за српску културу и образовање: бакрорезно издање „Ортодокс осомологије“ Петра Могиле (кратки катихизис са нешто Орфелинових стихова посвећених митрополиту Ненадовићу), бакрорези „Свети Сава“, „Стефан Немања“, „Кнез Лазар“, „Генерална карта сверуске империје“, гравира манастира Крушедол..., бакрописи „Наредбе синодска о клањању телу и крви Христовој“, „Кратке наука о седам тајни“, песме/књиге „Плач Србији“ (прво штампано грађанско песничко дело код Срба), „Мелодија к пролећу“, „Тренодија“, „Песн историческаја“, „Сетованије наученаго младаго човека“..., раскошна рукописна књига „Поздрав Мојсеју Путнику“, „Апостолскоје млеко“ (мали катихизис „на просто српском матерњем језику“), „Буквар мали“, „Латински буквар“, „Латинска граматика“, најзначајније Орфелинове школске књиге - **први српски приручник за лепо писање „Калиграфија“ (1777.)** и „Словенски буквар“ (први буквар за српску децу после дугогодишње употребе руских буквара „Великог

кијевског“ и „Малог московског“, написан на црквенословенском језику), „Историја о житији и славних делах великаго государја и императора Петра Перваго“ (Орфелиново животно и најопсежније дело), „Новејшија славенскија прописи...“ , „Трактат о јединству цркве“, „Вечни календар“, „Искусни подрумар“..., календари – алманаси, „Славено-сербски магазин“ (први српски и први часопис на читавом словенском југу)...

Са 202 књиге иамо је највећу приватну библиотеку тога времена.

Школска калиграфија

У српским основним школама је у периоду од 1844. до 1959. постојао наставни предмет *Лейо ѱисање – Краснойис* где се писало писаним словима по правилу „коса линија ѱанка, усѱравна дебела“.

У нашим основним школама од 2003. године постоји изборни предмет *Лейо ѱисање* у првом разреду и неколицина (а сваким даном их је све више) калиграфских секција.

Од **2006.** године Удружење војвођанских учитеља подржава развој школске калиграфије организујући разноврсне активности (часове, радионице, изложбе, стручна излагања, штампане материјале).

Удружење војвођанских учитеља је свој рад у области развоја школске калиграфије повезало са делом Захарија Орфелина јер је он био учитељ и калиграф.

У Орфелинову част Удружење војвођанских учитеља је **2009.** године:

1. Министарству просвете Републике Србије поднело иницијативу за проширење изборног предмета Лепо писање са првог на све разреде основне школе и увођење у средње школе,
2. Поднета је иницијатива Граду Новом Саду за давање Орфелиновог имена улици и тргу и подизање споменика,
3. Обележава се 19. јануар (дан Орфелинове смрти) као Дан лепог писања-каллиграфије (часови, изложбе по школама, јавне изложбе ркалиграфских радова ученика и наставника).
4. Наш рад од тада подржава и новосадски каллиграф Светозар Пајић Дијак и
5. Трећег викенда у септембру одржава се основношколска каллиграфска колонија "На путу Захарија Орфелина",

Од **2012.** године Удружење војвођанских учитеља организује међународни каллиграфски конкурс уз сарадничке организације (Коло српских сестара Епархије бачке, Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине и Одбор за веронауку Епархије бачке Српске православне цркве) које већ двадесет три године организују ликовно-литерарни део конкурса „Светосавље и наше доба“.

19. јануара 2015. године Удружење војвођанских учитеља је у предивном амбијенту галерије здања Платонеума у Новом Саду обележило 230 година од Орфелинове смрти отварањем колективне изложбе каллиграфских радова учесника (ученика и наставника) колоније „На путу Захарија Орфелина“ 2012-2014. године. Сви учесници каллиграфске колоније напредују у савладавању каллиграфске вештине што се може видети на њиховим делима. Изложбу је приредила и говорила о Захариу Орфелину Вера Стојшић-Гашпаровски професорка разредне наставе и каллиграфије, ауторка пројекта „На путу Захарија Орфелина“. О њеном и раду учесника колонија говорио је новосадски каллиграф Светозар Пајић Дијак наглашавајући велики значај развоја школске каллиграфије за културу и образовање. Посебан део изложбе је представљала поставка о Захариу Орфелину и странице његовог приручника за каллиграфију из давне 1777. године.

Вера Стојшић-Гашпаровски

19.1.2015.